

پایه :	۳	موضوع :	نحو ۴
تاریخ :	۹۱/۰۶/۰۶	ساعت :	۸

نام کتاب: مغنی الأديب، از مرف السین تا مرف لو

لطفاً به همه سؤالات تستی و ۸ سوال تشریحی پاسخ دهید، در صورت پاسخ به همه، به سوال آخر نمره داده نمی شود (تستی ۱ و تشریحی ۲ نمره)

سؤالات تستی:

۱. کدام گزینه غلط است؟ أ ۱۸۸/۱

أ. کلمه زید در «زیدٌ لَنَا أکرمه» می تواند منصوب شود بنا بر اشتغال ■ ب. خبر در «لَزِيدٌ قَائِمٌ» نمی تواند بر مبتدا مقدم شود □

ج. لام در «إِنَّ زِيدًا لِقَائِمٌ» صدارت طلب نیست □ د. عامل در «علمت لزید منطلق» معلق از عمل شده است □

۲. «فی» در آیه شریفه «فَرُدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ» (ابراهیم/۹) به چه معناست؟ ب ۱۴۲/۱

أ. مِنْ □ ب. إِلَى ■ ج. تَعْلِيل □ د. اسْتِعْلَاء □

۳. با توجه به شرایط «لا»ی عاطفه کدام مثال صحیح است؟ ج ۱۹۵/۱

أ. جَانِي رَجُلًا لَا زَيْدٌ □ ب. جَانِي زَيْدٌ لَا بِلْ عَمْرُو □ ج. جَاءَ زَيْدٌ لَا عَمْرُو ■ د. مَا جَاءَ زَيْدٌ لَا عَمْرُو □

۴. در آیه شریفه «يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السَّجْلِ لِلْكِتَابِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ» (أنبياء/۱۰۴) کلمه «كَمَا» چه نقشی دارد؟ ج ۱۵۰/۱

أ. فقط نعت □ ب. فقط حال □ ج. نعت یا حال ■ د. ظرف □

سؤالات تشریحی:

۱. تفاوت‌های بین «لا نافية» و «ليس» چیست؟ ۱۹۴/۱

أ. أَنْ عَمَلٌ «لا» قَلِيلٌ ب. أَنْ ذَكَرَ خَيْرٌ «لا» قَلِيلٌ ج. أَنْ «لا» لَا تَعْمَلُ إِلَّا فِي النِّكَرَاتِ

۲. در آیه شریفه «كُلَّمَا رُزِقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رِزْقًا قَالُوا...» (بقره/۲۵) نقش ترکیبی و اعراب «كُلٌّ» را نوشته، عامل آن را معین کنید. ۱۶۲/۱

«كُلٌّ» منصوبة على الظرفية و ناصبها الفعل الذي هو جوابٌ في المعنى مثل «قالوا» في الآية.

۳. أ. «كَيْفٌ» اسم است یا حرف؟ چرا؟ مثال بزنید. ب. با توجه به جمله «كَيْفَ كُنْتُ» چرا «كَيْفٌ» فعل نیست؟ ۱۷۰/۱

اسمٌ لدخول الجار عليه بلا تأويل في قولهم على كيف تبع؟ ولا بدال اسم الصريح منه نحو كيف انت؟ أصحیح أم سقیم؟ (یک دلیل کافی است) بمباشرتة الفعل انتفت الفعلية.

۴. معنی «لام» را در هر یک از موارد، زیر بنویسید. ۱۷۸-۱۷۹/۱

یا لکماء ← تعجب مجرد از قسم ← ما أفسد الأمل للعمل ← تعدية

یا بُؤْسَ لِلْحَرْبِ ← زائده (مقحمه) ← فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوًّا و حزناً ← صيرورة (عاقبت، مأل)

* و «لكن» إن وليها مفرد فهي عاطفة بشرطين: ...

۵. دو شرط عاطفه بودن «لكن» را نوشته، مثالی برای آن بزنید. ۲۰۵/۱

۱. قبلش نفی یا نهی باشد ۲. همراه با واو نباشد

مثال: ما قام زيد لكن عمرو (تذکر: باید بعد از لكن عاطفه مفرد قرار بگیرد).

* إذا خففت إنَّ فاللام عند الأكثرين لام الإبتداء أفادت مع أفادتها توكيد النسبة و تخليص المضارع للحال الفرق بين «ان» المخففة من الثقبلة و «ان» النافية و لهذا صارت لازمة بعد أن كانت جائزة.

٦. عبارت را به طور کامل توضیح دهید. ۱۸۹/۱

هنگامی که **إنَّ** مخفف شود (إن) بعد از آن لام می آید که این لام دارای سه فائده است: ۱- تاکید نسبت و مضمون جمله ۲- زمان مضارع را منحصر به زمان حال می کند ۳- تفاوت بین آن مخففه از مثقله و **إن** نافییه به این معنا که سامع می فهمد **إن** نافییه نبوده و مخففه است. و به خاطر همین فرق سوم است که دخول این لام ابتداء بعد از آن مخففه لازم شمرده شده است.

٧. سه وجه استعمال کلمه «کذا» را بنویسید. ۱۵۵/۱-۱۵۶

أ. ان تكون كلمتين باقيتين على اصلهما = كاف تشبيه و ذا اشاره

کذا

ج. أن تكون كلمة واحدة مركبة من كلمتين (برای کنایه از عدد)

* زعم ابن السراج أن «غير» حين وقعت بين ضدّين تتعرّف و يرده قوله تعالى «نعمل صالحاً غير الذي كُنّا نعملُ».

٨. ادعای ابن سراج و علت بطلان آن را توضیح دهید. ۱۳۴/۱

ابن سراج قائل است که اگر کلمه غیر بین دو ضد واقع شود معرفه می گردد (با اینکه ابن هشام قائل است کلمه غیر به دلیل شدت ابهامش، حتی اگر اضافه شود، معرفه نمی گردد) اما آیه شریفه دلیل بر بطلان این قول است؛ زیرا «غیر» بین ضدین واقع شده: «عمل صالح و الذي كُنّا نعملُ = یعنی عمل غیر صالح» ولی معرفه نشده، به دلیل اینکه صفت برای نکره آمده است که کلمه صالحاً باشد و صفت و موصوف در تعریف و تنکیر باید با هم مطابق باشند.

٩. «عن» در این موارد به چه معنایی به کار رفته است؟ ۱۲۷/۱

فأَنَّمَا يَبْخُلُ عَنْ نَفْسِهِ: استعلاء
و اتقوا يوماً لا تجزى نفسٌ عن نفسٍ شيئاً: بدليت
يا هذا كفّ عن الغيبة: مجاوزة
و ما نحن بتاركي آلِهتنا عن قولك: تعليل